

De consequenties

De consequenties

Niña Weijers, 2014

Geschreven door Nienke Draaisma

Minnie Panis, het hoofdpersonage in *De consequenties*, is een vreemde baby. Ze wordt veel te vroeg geboren en moet daardoor wekenlang op de couveuseafdeling blijven. Als haar alleenstaande moeder haar uiteindelijk mee naar huis mag nemen, ontdekt ze dat Minnie ijzingwekkend stil blijft. Huilen kan Minnie niet. De stille baby drijft haar moeder tot waanzin. Als Minnies moeder al weken niet slaapt, brengt ze de baby terug naar het ziekenhuis. Daar besluit de jonge arts Johnstone Minnie op te nemen op een speciale afdeling voor huilbaby's. In tegenstelling tot de andere baby's, die juist een prikkelarm programma krijgen voorgeschoteld, is Minnie proefkonijn voor allerlei verschillende muziek. Haar tranen beginnen te stromen tijdens het beluisteren van de muziek van de door Weijers als feminist benoemde middeleeuwse componiste Hildegard von Bingen. Minnies reactie wordt tot pavlovreactie geduid. In korte tijd slagen de medewerkers van de kliniek erin om Minnie af te richten en haar te laten huilen om haar levensbehoeften duidelijk te maken. De vraag is echter wat 'de consequenties' van deze behandeling zullen zijn op de lange termijn.

Vader en dochter(s)

Wanneer Minnie zeven is, duikt dokter Johnstone plots weer op in haar leven. Tijdens een valse bommelding op school blijkt dat Minnie vier portemonnees van vier verschillende mannen heeft ontvreemd. Zelf beweert ze dat ze de stem van Hildegard von Bingen volgt. Is het toeval dat een van de gestolen portemonnees van Minnies biologische vader is? Haar moeder vertelt haar niets over haar vader. De portemonnee brengt ze zelf terug naar haar ex-geliefde. Hij vertelt haar dat hij intussen een dochter heeft; Minnie. Op dat moment zou Minnies moeder hem moeten vertellen dat hij twee dochters heeft die Minnie heten, maar dat doet ze niet. Minnie ondergaat opnieuw een behandeling bij dokter Johnstone. Daar weet ze jaren later echter niets meer van.

Minnie's relatie

Toch blijkt de behandeling onbewust uitwerking te hebben op de langere termijn. Minnie is kunstenaar geworden en werkt aan een geheim project met een (ex-)geliefde. De relatie die zij onderhoudt met deze fotograaf lijkt de relatie van haar ouders te spiegelen. Zoals Minnies vader en moeder geen langdurige relatie met elkaar aangaan, is ook de relatie met de fotograaf gedoemd te mislukken. Wanneer Minnie ontdekt dat ze zwanger is van de fotograaf, duikt opnieuw dokter Johnstone op in haar leven. Minnie moet beslissen of ze net als haar moeder de vader van haar ongeboren kind in onwetendheid laat. De vraag is echter in hoeverre Minnie zelf de baas is over de consequenties die haar handelen hebben.

Literaire intertekstualiteit

De roman opent in de proloog met een verwijzing naar een sleutelscène uit de roman: "Op de dag dat Minnie Panis voor de derde keer uit haar eigen leven verdween stond de zon laag en de maan hoog aan de hemel." Deze beginzin echoot de beginzin van *Rituelen* (1980) van [Cees Nooteboom](#): "Op de dag dat Inni Wintrop zelfmoord pleegde stonden de aandelen Philips 149.60." Waarom verwijst Weijers hier naar Nootebooms openingszin? Is het 'verdwijnen uit haar eigen leven' van Minnie een zelfmoordpoging als die van Inni uit *Rituelen*? Het is zeker niet toevallig dat Weijers uitgerekend de roman van Nooteboom kiest om aan te refereren. Deze roman van Nooteboom staat bekend om de vele intertekstuele verwijzingen. Weijers herhaalt dit proces van selectieve verwijzing naar literaire voorouders. Achterin het boek legt Weijers verantwoording af voor deze schatplichtigheid aan andere auteurs. Niet alle echo's zullen door de lezer worden opgevangen. Het is immers afhankelijk van de lezer wat hij/zij/hen herkent en aan elkaar verbindt.

Niet alleen de intertekstuele verwijzingen maken dat de roman uitnodigt tot *close reading*. Uit de roman kan gemakkelijk een citatenboek worden samengesteld. In zijn recensie voor *De reactor* gaf Daniël Rovers een bloemlezing van deze mooie citaten, bijvoorbeeld over gevleugelde woorden: "woorden die wijsheid werden omdat iemand ze steeds opnieuw opschreef."

Artistieke intertekstualiteit

De intertekstualiteit van Niña Weijers (Nijmegen, 1987) beperkt zich niet tot literaire verwijzingen. Een groot gedeelte van de roman gaat over Minnies carrière als kunstenaar. Zo kan de roman worden gelezen als een soort zoekpuzzel. Minnie stelt bijvoorbeeld een contract op met de fotograaf, haar (ex-)geliefde. Hij zal haar als een privédetective drie weken volgen en een zelfgekozen aantal beelden van dit avontuur overhandigen aan een notaris. Sommige kunstkenneren herkennen in dit project van Minnie werk van de kunstenaress Sophie Calle. Zij liet zichzelf volgen door een privédetective in *Following Sophie Calle* (1980). Later volgde ze zelf dertien dagen lang een onbekende man in Venetië, om dit volgen te documenteren.

Het is een feest om de vele referenties in het boek op te zoeken. Wie was Bas Jan Ader bijvoorbeeld en wat bezielde hem toen hij in zijn eentje een klein bootje instapte om de oceaan over te steken? (Google leert ons dat het een

kunstenaar was die vergelijkbare projecten als Minnie uitvoerde). Waarom imiteerden Niña Weijers en auteursvriendin Maartje Wortel Aders werk *I am too sad to tell you* op Instagram? Het motto van de performancekunstenares Marina Abramovic is van toepassing op veel van het werk van Bas Jan Ader. De *performance* is onderdeel van het leven zelf, wordt het leven zelf. Minnie Panis deelt deze visie en is zelf het middelpunt van haar kunst. Haar grote doorbraak komt met haar werk *Nothing Personal*. In dit werk zet ze al haar bezittingen te koop en leeft ze verder in een leeg huis.

Ontstaan zonder oorsprong

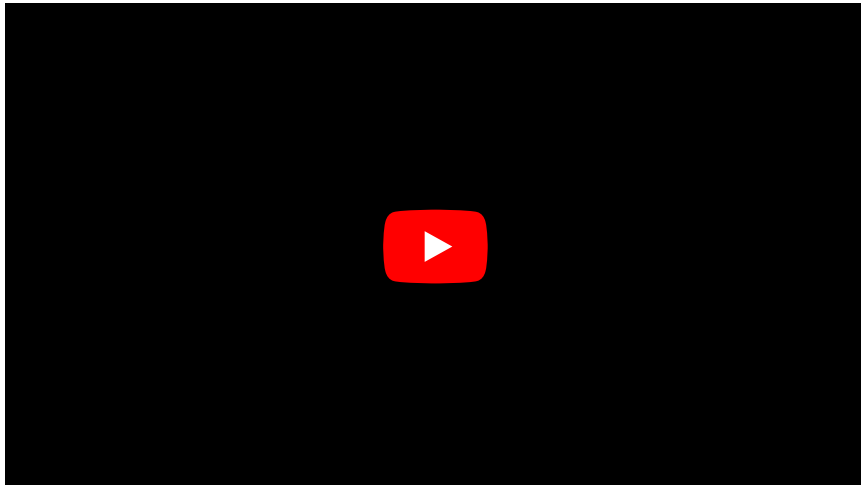
Een belangrijke betekenis van de roman komt van de arts Johnstone. Hij gelooft niet in een lineaire opeenvolging, maar houdt er een meer cyclische tijdsopvatting op na. Deze opvatting lijkt op de rizomatische opvatting die je bijvoorbeeld kunt zien in het werk van de filosofen Gilles Deleuze en Felix Guattari. Zij vergelijken ontstaansgeschiedenis met een wortelstructuur. Er is geen duidelijke oorsprong aan te wijzen. Op gelijke momenten ontstaan op verschillende plekken nieuwe vertakkingen. Zo is het ook met de ideeën van Weijers en van Minnie. Er zullen meerdere kunstenaars zijn die ongeveer het werk *Nothing Personal* hebben gemaakt. Door de gehele geschiedenis ontstaan authentieke ideeën tegelijkertijd op verschillende plekken.

De spiegel van Kossakovsky

De verwijzingen naar kunstenaars kunnen steeds in verband gebracht worden met de thema's van de roman, zo ook die naar filmmaker Victor Kossakovsky. In zijn belangrijkste film, *Svyato* (2005) filmt hij zijn eigen zoontje. Svyato is ongeveer twee jaar oud en heeft tot het moment van filmen nog nooit een spiegel gezien. In razend tempo doorloopt hij het proces van zelfherkenning, waar normaliter maanden overheen gaat. Eerst is Svyato enorm enthousiast over het jongetje dat hij ziet in de spiegel. Wanneer dat jongetje, zijn eigen spiegelbeeld, maar niet met hem wil spelen, wordt Svyato boos en teleurgesteld. Minnie heeft als baby de openheid die Svyato aanvankelijk ook heeft. Ze reageert weinig, maar draait haar hoofd nieuwsgierig om wanneer dokter Johnstone haar muziek laat horen. Wat bepaalt of je open blijft staan voor een ander? Wat zijn de consequenties van de film op Svyato, nu hij inmiddels volwassen is? Wat zijn de consequenties van Minnies herhaalde behandelingen? Zal zij uiteindelijk in staat zijn om wezenlijk contact aan te gaan met een ander? Met deze laatste vraag sluit het werk aan bij het [relationisme](#), dat we in meer werk van de millennial-auteurs zien.

Niña Weijers en de kritische zoektocht naar de juiste uitgever

"Ik was ook naïef, maar ik heb die kaart ook een beetje uitgespeeld." Niña Weijers debuteerde met *De Consequenties* bij uitgeverij Atlas Contact in 2014. In 2015 genomineerd voor de Cutting Edge Award.

Verder lezen

- Niña Weijers won voor haar roman *De consequenties* de Lucy B. en C.W. van der Hoogt-prijs 2016. Het juryrapport is gepubliceerd in [Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde](#), 2016
- Daniël Rovers, '[De Tao van Facebook](#)', *De reactor*, 10 juli 2014.
- Lauranne Staat, '[In search of Bas Jan Ader](#)', *Mister Motley*, 16 augustus 2026.
- Niña Weijers, 'Unbelievable, is not it?', *De Revisor*, Jaargang 2014.
- Over het werk van Sophie Calle op [de website van het Guggenheim Museum](#).
- Kunstfilm van Kossakovsky, [Svyato](#)
- Informatie en opdrachten over *De consequenties* op [Lezen voor de Lijst](#).

<https://www.literatuurgeschiedenis.org/teksten/de-consequenties>